

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ КОЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ ГРЕЧКИ

MAIN TRENDS AND RESULTS OF BUCKWHEAT COLLECTION MATERIAL STUDY

О.В. Тригуб

O. V. Tryhub

**Устимівська дослідна станція рослинництва Інституту рослинництва
ім. В.Я. Юр'єва НААН**

Ustymivska Plant Production Experimental Station of Plant Production Institute
nd. a. V. Ya. Yuryev of NAAS

e-mail: trygub_oleg@ukr.net

Национальная коллекция генофонда гречки насчитывает около 2500 образцов, 1621 из которых размещаются на Устимовской опытной станции растениеводства Института растениеводства им. В.Я. Юрьева НААН. Охарактеризованы коллекционное разнообразие и направления работы с коллекцией, имеющей целью обеспечение качественным исходным материалом селекционных учреждений - оригинаторов новых сортов гречихи. В период 2011-2015 гг. селекционерам Украины передано около 500 пакетов образцов семенного материала.

National Collection of buckwheat gene pool has about 2500 accessions, 1621 of which are maintained in the E Ustymivska Plant Production Experimental Station of Plant Production Institute nd. a. V. Ya. Yuryev of NAAS. There is characterized the diversity and areas of work with the collection that aims to provide breeding institutions - originators of new buckwheat varieties with high-quality source material. In the period of 2011-2015, there were transferred to breeders of Ukraine about 500 packets of seed samples.

Якісне формування і ведення колекцій генетичних ресурсів сільськогосподарських культур включає в себе ряд обов'язкових напрямків, що забезпечують не лише накопичення генофонду і його гарантоване збереження для сьогоденного і майбутнього поколінь, хоча це також важливі функції банків генетичних ресурсів рослин, а й забезпечення селекційних програм високоцінним генетичним матеріалом, що є носієм біологічних, господарських та інших характеристик. На сьогоденній день Національна колекція гречки нараховує біля 2,5 тисяч зразків цінного колекційного матеріалу, 1621 з яких розміщуються на Устимівській дослідній станції рослинництва Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН. Весь матеріал надійно зберігається в контрольованих умовах холодильної камери за температури +2–4°C в герметичні й тарі (фольгових пакетах).

Весь наявний колекційний матеріал проходить системне вивчення за комплексом господарських та селекційно-цінних ознак і характеристик, спектр яких постійно оновлюється в залежності від сучасних вимог селекціонерів і дослідників рослинного матеріалу. Лише за роки останньої п'ятирічки здійснено вивчення, оцінку та опис двох груп зразків гречки, що були сформовані за результатами дослідження колекційного матеріалу в попередні

роки, загальною кількістю 256 зразків. Це залучений до колекції, в результаті експедиційних зборів по території України та сусідніх держав матеріал, отримані по обміну з вітчизняними і зарубіжними установами зразки – 26 шт., а також сортовий матеріал більш ранніх років інтродукції. Дослідження проводяться у відповідності до вимог Широкого уніфікованого класифікатора роду Гречки (*Fagopyrum* Mill.).

Проведений комплекс досліджень дозволив із групи вивчення виділити матеріал, що характеризується підвищеними параметрами: врожайності – продуктивність рослини (> 3,0 г/роsl.), кількість зерен на рослині (> 100 зерен), урожай зерна (> 350 г/м²); якості продукції – маса 1000 зерен (> 28,0 г), плівчастість зерна (18-20 %), вирівняність зерна (> 80%); з високим гомеостазом плодоутворення – кількість суцвіть на рослині (> 40 шт.), переважання зони плодоношення над зоною гілкування; придатністю для вирощування за інтенсивною технологією – висота рослини (< 110 см), гіллястість (гілок I, II та III порядку) (> 9 шт.), висота прикріплення першого продуктивного суцвіття (> 30 см); стійкістю до абіотичних (посуха та високі температури) та біотичних (пошкодження шкідниками та ураження хворобами) чинників. Серед групи виділених зразків є й матеріал, що поєднує в собі високі продуктивні характеристики із технологічністю, стійкістю до абіотичних і біотичних чинників середовища: UC0100282 (Франція), UC0100963, UC0100971, UC0100998, UC0101058 (Полтавська обл.), UC0101960 (с. Антарія, Київська обл.), UC0101006 (с. Крупинка, Сумська обл.), UC0101093 (с. Величавая, Орловська обл.), UC0100669 (с. Буринська, Сумська обл.), UC0101981 (с. Ювілейна 100, Сумська обл.), UC0101731 (с. Теробовлянська, Тернопільська обл.), UC0101200 (с. Вікторія Подільська, Хмельницька обл.), UC0101642 (с. Детермінант 2, Полтавська обл.), UC0101198 (с. Роксолана, Хмельницька обл.), UC0102195 (с. СИН 3/02, Київська обл.).

Необхідно відзначити, що цінні зразки виділені в процесі вивчення постійно використовуються, як вихідний матеріал в селекційних установах – оригінаторах нових сортів гречки – Інституті сільського господарства Північного Сходу НААН, ННЦ «Інститут землеробства НААН», а з 2016 року і в Інституті рису НААН. В період 2011-2015 років НДУ України передано біля 500 пакетозразків з насінневим матеріалом. А в 2016 році селекціонерами сформовано заявки на матеріал 187 зразків колекції.